

United States Holocaust Memorial Museum

Interview with Stasys Dženkaitis **RG-50.473*0159**

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Alicija Žukauskaitė: Pirmiausia norėčiau, kad prisistatytumėte. Koks jūsų vardas ir pavardė?

Stasys Dženkaitis: Esu Dženkaitis Stasys.

Alicija Žukauskaitė: Kuriais metais esate gimęs?

Stasys Dženkaitis: 1922 metais liepos 15-tą.

Alicija Žukauskaitė: Ir kur esate gimęs?

Stasys Dženkaitis: Vilkaviškio mieste.

Alicija Žukauskaitė: Kai prasidėjo Antras pasaulinis karas Lietuvoje, kur jūs gyvenote?

Stasys Dženkaitis: Vilkaviškio mieste. Tą sykį, pirmą karo dieną, gulėjau ligoninėje, sirgau.

Alicija Žukauskaitė: Ir kas buvo po to?

Stasys Dženkaitis: O po to mes išbėgom iš ligoninės, ba (nes) miestas degė. Čia pasienis. Pirmas snariadas (sprogmuo) į Vilkaviškį buvo.

Alicija Žukauskaitė: Jis buvo apšaudytas ar bombarduojamas?

Stasys Dženkaitis: Apšaudytas iš artilerijos.

Alicija Žukauskaitė: Kada jūs grįžot vėl atgal į Vilkaviškį?

Stasys Dženkaitis: Ant rytojaus.

Alicija Žukauskaitė: Papasakokite, kaip jūs prisimenate, kaip pasikeitė gyvenimas Vilkaviškyje?

Stasys Dženkaitis: Na, ką, žinot, aš buvau jaunas, čia taikos metu užaugęs, tai atrode baisiai. Viskas degė aplinkui, visas miestas, vidurys degė, niekas nežinojo, nei ką daryt. Kariuomenės buvo jau. Devintą valandą, sekmadienį... Karas prasidėjo sekmadienį. Devintą valandą jau buvo vokiečiai Vilkaviškyje.

Alicija Žukauskaitė: Sakykit, ar prieš karą Vilkaviškyje gyveno žydų?

Stasys Dženkaitis: 70 procentų gyveno. Pagrinde žydai gyveno. Žydai, vokiečiai ir lietuviai.

Alicija Žukauskaitė: O žydai irgi bėgo iš miesto, kai bombardavo?

Stasys Dženkaitis: Bėgo, taigi žmogus, kaip jis žmogus, taip aš žmogus, visi bėgo iš miesto.

Alicija Žukauskaitė: Kai jūs grįžot atgal, ką jūs pamatėt, ką jūs radot, kas buvo? Visi grįžo atgal?

Stasys Dženkaitis: Nu, tai kaip pasakyt, nu, kur dingsi? Turi grįžt. Iš kur išėjai, į ten turi grįžt. Degė visas vidurys (miesto), buvo apimtas ugnies.

Alicija Žukauskaitė: Sakykit, ar matėt, kas atsitiko su žydais, kai atėjo vokiečiai?

Stasys Dženkaitis: Nu, išsyk... Kaip tą istoriją atkurt? Kai tik atėjo vokiečiai, Kapų gatvė Šarkanskio malūnas buvo, tai jie ten užsidarė keli (žydai). /techninė pauzė/

Alicija Žukauskaitė: Grįžkim prie tos temos – kaip pasikeitė žydų gyvenimas, kai atėjo vokiečiai? Kas apskritai vyko Vilkaviškyje?

Stasys Dženkaitis: Sekmadienį karas prasidėjo, pirmadienį mes sugrįžom į miestą, tai miestas degė. Miestas degė, ir tvėrėsi valdžia jau lietuvių. Šauliai ten vienas kitą bučiavo, kariuomenės buvo pilna visur, frontovikai (fronto kareiviai), pirmosios linijos. O žydams tuoj įsakė vaikščiot važiuojamąja gatvės dalia, ne šaligatviais, uždėjo lopus geltonus rundinus (apvalius), žinot? Ne žvaigždes, o lopus rundinus uždėjo jiems ant kupros ir ant priekio, uždėjo. Ir paskui žydus vyrus atskyrė, suvarė į seminariją kunigų buvusią, - ten kariuomenė stovėjo, tai kariuomenė rusų pabėgo savaiame aišku, tai vyrus ten uždarė, o moterys buvo dar išsislapstę pakraščiuose, kur dar liko namų.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Alicija Žukauskaitė: Tai moterys dar buvo neuždarytos?
Stasys Dženkaitis: Ne.
Alicija Žukauskaitė: Ar tie įsakymai žydams jie buvo pasakyti tik žodžiu, ar jie buvo kur nors atspausdinti, parašyti, pakabinti?
Stasys Dženkaitis: Kas čia žino? Žinot, maišosi viskas. Taigi jūs neįsivaizduojate, taigi maišosi viskas. Frontas netoli, į frontą veža visus reikmenis, iš fronto veža sužeistus...
Alicija Žukauskaitė: Žodžiu, rašytinių įsakymų jums neteko matyti?
Stasys Dženkaitis: Ne, ne.
Alicija Žukauskaitė: Aišku. Jūs sakėt – šauliai. Iš kur jūs žinojot, kad tai yra šauliai?
Stasys Dženkaitis: Taigi aš vietinis, pažinojau visus. Tai jie mūsų gyventojai buvo.
Alicija Žukauskaitė: Gal jie nešiojo kokią nors specialią uniformą?
Stasys Dženkaitis: Ne, ne, Lietuvos šauliai grįžo atgal ir jie tvėrėsi (kūrė) valdžią.
Alicija Žukauskaitė: Tai jie buvo apsirengę civiliai?
Stasys Dženkaitis: Su šauliškom uniformom buvo apsirengę. Ir civilių buvo prisidėję, kurie, kai rusai užėjo, buvo (uniformas) sudeginę ar iškavoję (paslėpę).
Alicija Žukauskaitė: Ar jie turėjo ginklus?
Stasys Dženkaitis: Ginklų pirmom karo dienom jie neturėjo. Paskui jau, paskui jie jau turėjo ginklus. O dar vieną nušovė patys vokiečiai. Civilis jis buvo, ėjo, - pūpsio kišenėj kažkas. Halt, sustabdė, patikrino, - ginklą turėjo. Turėjo ginklą, tai karininkas ėjo priešais, paklausė, ką daryt, sako, kad jis turi ginklą. Tai sako, nušaut. Nuvedė ant daržo ir nušovė. Kažin kokios keturios dienos buvo praėję, kai frontas buvo nuėjęs.
Alicija Žukauskaitė: Jūs matėt, kaip jį nušovė?
Stasys Dženkaitis: Ne, aš nemačiau. Brolis mano, amžinatilsį, dar užkasė, liepė užkast.
Alicija Žukauskaitė: Gerai, vyrus uždarė, o kas buvo toliau?
Stasys Dženkaitis: Paskui juos varė į darbą. Kitus uždarė dviejuose vietose. Dabar kur tas yra... Kaip jums paaiškinti, nes jūs ne vietiniai, kur tas yra, kur ta parduotuvė, ten buvo raudonas namas, tai ten į sklepą (rūsį) uždarė vyrus, vienus. Kitus atrinko lietuvius, žydų ten nebuvo, tai išvarė į Vokietiją. O tie buvo seminarijoje. Paskui varė į darbus. O tie, kurie sėdėjo, tų nevarė.
Alicija Žukauskaitė: Tie, kurie sklepe buvo, tam raudonam name?
Stasys Dženkaitis: Jo.
Alicija Žukauskaitė: Ten žydai buvo?
Stasys Dženkaitis: Žydai buvo. Tų nevarė į darbus.
Alicija Žukauskaitė: O kokius darbus jie turėjo dirbti?
Stasys Dženkaitis: Nu, gatvę... Žinot, pas vokiečių. Pas vokiečių dykas (dykaduoniaujantis) nebūsi. Gatves valė, griuvėsius.
Alicija Žukauskaitė: Ar jūs juos matydavot?
Stasys Dženkaitis: Taip, tai kaip taip dabar? Su šitais, kurie dirbo, dar ir šnekėdavomės. Prižiūrėdavo tokie visai neginkluoti. Aš nežinau, kam jie priklausė, kad jie tuos žydus varydavo. Tie žydai dar dainuodavo dainą. Palaukit... „Į darbą aukštaičiai, į darbą žemaičiai, į darbą visa Lietuva“. Būdavo, juos varo, duodavo valgyt čia, Maironio gatvėj. Katilą virė, duodavo visiems valgyt, ir žydams, ir lietuviams. Tuoju atidarė katilą, virė vokiečiai, suvarė moteris bulvių skust, ir maitino. Sykį (kartą) į dieną, bet visiems davė.
Alicija Žukauskaitė: Tai jūs ten susitikdavote prie to maisto tuos žydus?
Stasys Dženkaitis: Susitikdavome, ir mieste, kurie dirbo, susitikdavome.
Alicija Žukauskaitė: O dainuoti jie turėdavo, kai dirbdavo ar kai eidavo?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Stasys Dženkaitis: Kai varydavo į darbą.
Alicija Žukauskaitė: Į darbą?
Stasys Dženkaitis: Jo, „Į darbą, aukštaičiai, į darbą, žemaičiai...“.
Alicija Žukauskaitė: Tai čia buvo toks pokštas?
Stasys Dženkaitis: Koks čia pokštas, ką aš žinau...
Alicija Žukauskaitė: Tai tie varytojai įsakinėjo taip dainuoti?
Stasys Dženkaitis: Nu, tai taip, taip. Išrikiuoti būdavo.
Alicija Žukauskaitė: Tai gerai, duodavo tą maistą. Ir jūs valgydavote taip pat?
Stasys Dženkaitis: Tai taip, viskas sudegę buvo.
Alicija Žukauskaitė: Ką jūs kalbėdavotės su tais žydais, kai susitikdavote?
Stasys Dženkaitis: Nu, ką kalbėdavomės? Kas bus toliau. Niekas nežinojo. Žinot, čia gi baisus dalykas.
Alicija Žukauskaitė: Ir kokia buvo jų nuomonė, kas bus toliau?
Stasys Dženkaitis: Šitaip aš jums pasakysiu žydiškai, paskui išversiu: „Vo zogt di Rebe?“ „Ką sako rabinas?“ Rabinas šitaip: (?.. kalba idiš kalba). Rabinas taip sakydavo: kaip Aukščiausias nori, taip bus. Tie vyrai... šitaip sakė... Jie, matyt, žinojo savo likimą.
Alicija Žukauskaitė: O kaip buvo moterys? Jūs sakėt, jos buvo laisvėj iš pradžių?
Stasys Dženkaitis: Nu, moterys ėjo ir ubagavo, kol davė valgyt, kol jos dar buvo gyvos. Bet tuos vyrus kada sunaikino, tai jas paskui iš miesto surinko, kur dar buvo likę namuose, ir į kareivines suvarė.
Alicija Žukauskaitė: Ar jie surinko po to, kai vyrai jau buvo sunaikinti?
Stasys Dženkaitis: Po to. Po to.
Alicija Žukauskaitė: Ar jūs matėt, kaip varė vyrus?
Stasys Dženkaitis: Jo, vyrus matėm. Kiek mieste buvo šitų lietuvių, tai visi matė.
Alicija Žukauskaitė: Kaip atrodė visas šitas dalykas?
Stasys Dženkaitis: Nu, ką. Kai vedė, ar jie žinojo, kur juos varo. Jie gi nežinojo.
Alicija Žukauskaitė: Kas juos varė, kas juos saugojo?
Stasys Dženkaitis: Saugojo mūsų (mūsiškiai), savisaugos daliniai jau buvo susitvėrę. Ir vokiečių buvo policijos, žandarmerija. Lauko policija, lauko žandarmerija, tai va šita mokykla kur stovi, tai jie ten stovėjo (buvo įsikūrę).
Alicija Žukauskaitė: Ir jie varė taip pat?
Stasys Dženkaitis: Ir jie varė.
Alicija Žukauskaitė: O tie lietuviai, kurie varė, jie buvo su šaulių uniformom ar kokiom kitokiom?
Stasys Dženkaitis: Kas kokią turėjo. Kas kokią turėjo, tas tokią vilkosi.
Alicija Žukauskaitė: O tie, kurie be uniformos, ar jie turėjo kokių nors ženklų ant savęs?
Stasys Dženkaitis: Ant rankovės turėjo. Baltaraiščiais vadinom.
Alicija Žukauskaitė: Ir nuvarė tuos vyrus, jūs matėt, ir kas toliau?
Stasys Dženkaitis: O toliau nuvarė į kareivinių rajoną ir ten juos sunaikino.
Alicija Žukauskaitė: Kaip sunaikino?
Stasys Dženkaitis: Sušaudė.
Alicija Žukauskaitė: Ar jūs girdėjote?
Stasys Dženkaitis: Tai šūviai buvo girdėti visam mieste.
Alicija Žukauskaitė: Ir kai girdėjote, ar supratote?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Stasys Dženkaitis: Tai jau supratome, kad kažkas negerai. Tą sykį tą akciją visą vokiečiai atvažiavę vykdė. Sakė, kad jie būktai iš Tilžės, tie vokiečiai. Komanda „99“, matyt, žmogėdros gryni. Ir du iš mūsų savanoriai buvo, lietuviai.

Alicija Žukauskaitė: Gal pavardes prisimenate?

Stasys Dženkaitis: Kaminskas vienas, zakristijono sūnus, ir Brenezeris. Tai tą Brenezerį po karo Dancige (Gdanske) teisė lenkai. O apie Kaminską nežinau.

Alicija Žukauskaitė: O iš kur jūs žinojot, kad šitie du buvo konkrečiai su tais?

Stasys Dženkaitis: Nu, tai čia vienas kitą pažinojo, čia greit viską... Jūs šiandien vakare nueisit su kažkuo, rytoj visas miestas šnekės. Čia toks miestas, čia viską apie tave žinojo.

Alicija Žukauskaitė: Kiek laiko maždaug truko ta egzekucija?

Stasys Dženkaitis: Ta akcija? Kažin, tuos vyrus tai per dieną turbūt sunaikino. O paskui tas moteris tai jau sunaikino lietuviai. Moteris, vaikus. Jau ten savisaugos daliniai stovėjo seminarijoje, tai ten buvo šauliai buvę, pasienio turbūt policininkai buvę, puskarininkiai Lietuvos kariuomenės.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs tarp jų pažinojote ką nors?

Stasys Dženkaitis: Tarp jų pažinojau tik tuos, kur ten tarnavo.

Alicija Žukauskaitė: Gal pavardes prisimenate kokias nors?

Stasys Dženkaitis: Tai va tas Brenezeris dalyvavo, palaukit... tas, tas, tas... Petravičius...

Kas čia dar?.. Kitų neprisimenu. Brenezeris, Petravičius dalyvavo. Daugiausia tai iš kaimo vyrai. Lietuviai.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs matėt, kaip surinko tas moteris?

Stasys Dženkaitis: Jos jau buvo surinktos kareivinėse, jos ten gyveno.

Alicija Žukauskaitė: O kaip į kareivines surinko?

Stasys Dženkaitis: Nu, kas ten, sugaudė ir surinko.

Alicija Žukauskaitė: Bet jūs nematėt?

Stasys Dženkaitis: Ne, nemačiau.

Alicija Žukauskaitė: O kai jos buvo kareivinėse, matėt?

Stasys Dženkaitis: Nu, tai jos išeidavo maisto, bet jos jau ten turėjo gyvent. Paskui eidavo pas žmones valgyt prašyt.

Alicija Žukauskaitė: Jas ten saugojo kas nors?

Stasys Dženkaitis: Nu, ne. Tik jos neturėjo teisės savo namuose gyvent.

Alicija Žukauskaitė: Sakykit, ar jūs matėt, kaip jas sušaudė?

Stasys Dženkaitis: Nu, ne, kas ten galėtų žiūrėti, ir ten neprileido, ten apstota viskas buvo, tas visas rajonas kareivinių, jis gana didelis.

Alicija Žukauskaitė: O kas duobes kasė?

Stasys Dženkaitis: Duobes kasė rusų belaisviai.

Alicija Žukauskaitė: O iš kur tai yra žinoma?

Stasys Dženkaitis: Nu, tai... čia gi miestas. Vilkaviškio dvare buvo tų belaisvių, tai tuos atvarydavo duobes kast. Tai ta akcija vyko dar 1942 metais, - tokius sugaudytus, paskutinius (šaudė). Ir vyrų buvo, ir moterų buvo. Dar pagaudavo, vis rasdavo, pas žmones slapstydavosi, - paskutinius sunaikino.

Alicija Žukauskaitė: Kai moteris šaudė, ar girdėjote šūvius?

Stasys Dženkaitis: Nu, tai šūviai girdėjosi, tos kareivinės čia netoli.

Alicija Žukauskaitė: Papasakokite, kokius šūvius jūs girdėjote. Ar pavienius, ar tai buvo serijos. Kaip ten buvo?

Stasys Dženkaitis: Ne, ne, ne, toks serijinis. Paskui laikas kažkoks praeina, ir vėl tas pats.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Alicija Žukauskaitė: Dar ką girdėjot be šūvių?

Stasys Dženkaitis: Na, apart šūvių dar paskui granatų sprogimai būdavo. Rankinių granatų.

Alicija Žukauskaitė: Kaip tai? Kodėl rankinių granatų?

Stasys Dženkaitis: Aš nežinau, nesuprantu. Šnekėjo, kad tuos vaikus sumetė į duobes ir granatom užmėtė. Nu, tai žinote, tauta tai susideda iš mėnesio, metų, trijų (metų vaikų) ir taip toliau. Didelį pastatysi ant duobės krašto ir nušausi, o ką su mažu daryt? Ir tuos naikino, visus.

Alicija Žukauskaitė: Kiek laiko truko tas moterų ir vaikų naikinimas?

Stasys Dženkaitis: Nu, kažin kaip, jas kelissyk, vis dieną tenai naikindavo juosius, tai kelissyk vis dieną trukdavo.

Alicija Žukauskaitė: Kelias dienas, jūs norite pasakyti?

Stasys Dženkaitis: Jo, kelias dienas buvo. Tuos sunaikina, kada sugaudo – vėl kitus. Iš ūkininkų, pas ūkininkus slapstėsi.

Alicija Žukauskaitė: Bet tas pagrindines moteris, kurios buvo suvartytos į tą baraką?

Stasys Dženkaitis: Tas per dieną, sunaikino per dieną. Dar nurengdavo drabužius.

Alicija Žukauskaitė: O iš kur jūs žinote, kad nurengdavo?

Stasys Dženkaitis: Pardavinėjo tuos drabužius paskui.

Alicija Žukauskaitė: Kur pardavinėjo?

Stasys Dženkaitis: Čia, Vilkavišky, dabar ta vieta jau nugriauta. Tuos skudurus... Bjauru buvo žiūrėt.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs matėt, kaip pardavinėjo?

Stasys Dženkaitis: Kaip pardavinėjo mačiau.

Alicija Žukauskaitė: Buvo, kas perka?

Stasys Dženkaitis: O, tai! Lietuvis dar kad neims! Jeigu jus užmuštų, tai už valandos rastų nuogą. Nurengtų.

Alicija Žukauskaitė: Daug ten tų rūbų buvo?

Stasys Dženkaitis: O ką aš žinau, kiek ten buvo? Išnešdavo ir...

Alicija Žukauskaitė: Tai ten kokiam sandėly buvo?

Stasys Dženkaitis: Sandėly.

Alicija Žukauskaitė: Rūbai. O daiktai, pavyzdžiui, ar kas nors?

Stasys Dženkaitis: Nu, daiktai, ką aš žinau, tie daiktai... Tų daiktų, kas ten buvo, žinot...

Išsigrobtė. Jūs neįsivaizduojate. Manot, jeigu karas, tai visi bėga kavotis (slėptis)? Kiti bėga grobti, nešt. Išsigrobtė. Vidury išdegė. Dabar jis stovi, viskas buvo išdegę, o tuose šonuose tai ten išsigrobtė žmonės.

Alicija Žukauskaitė: Jūs sakot – rūbai, rūbai. Ar po to, kai visa tai įvyko, kai tie rūbai buvo parduoti, ar jūs matėt, kad kas nors, na, iš jūsų pažystamų, būtų apsirengęs kažkaip kitaip?

Stasys Dženkaitis: Nu, tai kad nešiojo visi vienodai, lietuviai ir žydai, ką tu ten pasakysi, ar to, ar to tas rūbas. O kai pardavinėjo, pundą išneša. Kiek (mokėsit)? Nežinau... Iš numirusių iš viso nesinori nieko imt, o čia dar nuo nukautų žmonių...

Alicija Žukauskaitė: Na, pratęskim pokalbį. Vis dėlto kaip atrodė tas moterų šaudymas?

Stasys Dženkaitis: Aš tik galiu papasakoti tą, ką pasakojo. Tos duobės buvo iškastos jau. Tas moteris, tuos vaikus tai naikino jau, tiksliai nepasakysiu, daug metų praėjo, ir aš praėjau ugnį ir vandenį, dvi savaitės, trys savaitės galbūt po vyrų sunaikinimo. Baėjo propaganda, kad būktai žydai miestą padegė, Vilkaviškį. Tai paskui jas, kai kareivinėse

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

buvo, tai jas suvarė į stadioną, išrikiavo po keturis, ir vokiečiai buvo, kaip sako, apskaitininkas, tai 25 atskaito (suskaičiuoja), tai šimtas. Tuos sunaikina, tada sekančius. Va šitaip ir vyko tas viskas. Tai man papasakojo, ne tik man, bet ir visiems, kaip vyko tas.

Alicija Žukauskaitė: Kas yra tas žmogus, kuris jums papasakojo?

Stasys Dženkaitis: Jisai iš specialybės... kas jis buvo iš specialybės?.. Yra buvęs batsiuovys, o paskui jis buvo pasienio policininkas, paskui, kai užėjo rusai (1940 m.), tai pasienio policiją panaikino. Jis buvęs šaulys, o paskui tarnavo būry, savisaugos daliny, puskarininkis buvęs.

Alicija Žukauskaitė: O koks jo vardas ir pavardė?

Stasys Dženkaitis: Juozas Valaitis. Šitą jis papasakojo.

Alicija Žukauskaitė: Tai tas gandas, kad žydai padegė miestą...

Stasys Dženkaitis: Jo, ėjo smarkiai.

Alicija Žukauskaitė: Jis atsirado prieš tai, kai moteris...

Stasys Dženkaitis: Prieš tai, prieš tai. Po vyrų sunaikinimo.

Alicija Žukauskaitė: Kur ėjo tas gandas?

Stasys Dženkaitis: Nu, tai mieste. Žinot, taigi žmonių liko, nesusinaikino iki vieno.

Alicija Žukauskaitė: Tai kur, turguj, parduotuvėj, dar kur nors?

Stasys Dženkaitis: Parduotuvės tai, žinot, buvo dar neatidarytos, tiktai duoną (pardavinėjo). Dar iš katilo maitinomės, kaip sakiau, mieste. Katilą virė, ir iš to maitinomės. Ir tie žydai maitinosi, ir mes maitinomės. Žmonės tarp savęs (kalbėjo).

Alicija Žukauskaitė: Kai tas gandas ėjo, jūs, pavyzdžiui, asmeniškai juo tikėjote?

Stasys Dženkaitis: Nesąmonė!

Alicija Žukauskaitė: O kiti žmonės tikėjo?

Stasys Dženkaitis: Ką gali žinot? Ką gali žinot... Durnų visą laiką buvo. Ir dabar yra net. Jeigu korespondentė manęs paklausė, ar žydams tikrai reikėjo žydų (norėta pasakyti – krikščionių) kraujo, tai aš išverčiau akis. Tokia ėjo kalba tarp lietuvių, kad žydams Velykų macams... Ar žinot, kas yra macas?

Alicija Žukauskaitė: Žinau.

Stasys Dženkaitis: Nu, va. Tai yra rankiniai (rankų darbo) ir fabrikiniai. Tai reikia žydų kraujo (apsiriko, korėjo pasakyti - krikščionių). Tai sakau, kaip jį paima? Tai tą jau žmogų suvynioja į drobę, įkiša į statinę, ta statinė prikalta vinių, ir nuo kalno nurita. Ir kada subado, tai ta drobė prisigeria to kraujo. Šitokių nesąmonių. Tai jūs pagalvokit, kokia mūsų tauta buvo tamsi. Šitokią *parašą* (išvietė, tualetas) paleisti, kad tikėtų.

Alicija Žukauskaitė: Gerai, o tas gandas, kad žydai padegė ar ruošėsi padegti Vilkaviškį, kaip ilgai jis gyveno?

Stasys Dženkaitis: Nu, tai žinot, prie vokiečių jis ilgą laiką gyveno, prie vokiečių...

Alicija Žukauskaitė: Aš norėjau paklausti dar truputį apie tą epizodą, kai varė vyrus. Kai varė vyrus, kur jūs stovėjot pats?

Stasys Dženkaitis: Ėjau gatve. Ėjau Maironio gatve, kuria jūs šiandien atvažiatot. Tai varė iš to raudono namo, iš sklepo (rūsio). Ten lietuvių buvo, žydai buvo. Maironio gatve iš tos seminarijos, paskui iš Maironio gatvės ten, kur tas pietų katilas stovėjo...

Alicija Žukauskaitė: Tai jūs matėt, kaip varė iš to rūsio?

Stasys Dženkaitis: Jo, iš to rūsio.

Alicija Žukauskaitė: O kai iš seminarijos varė, tai šito jūs nematėt?

Stasys Dženkaitis: Ne, šito nemačiau.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Alicija Žukauskaitė: Kai girdėjosi šūviai, kokiam jūs maždaug buvote atstume nuo tos vietos, kur šaudė?

Stasys Dženkaitis: Tai dabar va čia mes... tai dar kokie 200 metrų va šita gatve paeitumėm, o ten šaudė. Čia Maironio gatvė.

Alicija Žukauskaitė: Tai šaudė maždaug už 200 metrų?

Stasys Dženkaitis: Ne, tai aš buvau nuo šitos vietos, kur dabar mes čia esam, o šaudė tai kareivinėse.

Alicija Žukauskaitė: Aš klausiu, kokiam atstume jūs, kai girdėjot šūvius, kokiam jūs buvote atstume? Pusė kilometro, pusantro kilometro?

Stasys Dženkaitis: Ne, gal 800 (metrų), taip tiksliai nepasakysiu...

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs girdėjote kokius nors kitus garsus be šūvių?

Stasys Dženkaitis: Granatų sprogimą.

Alicija Žukauskaitė: Kai vyrus šaudė?

Stasys Dženkaitis: Kai vyrus, ne. Kai vyrus tik šautuvų.

Alicija Žukauskaitė: Ne kulkosvaidžių?

Stasys Dženkaitis: Ne, šautuvų.

Alicija Žukauskaitė: Sakykit, ar jūs matėt grįžtančius tuos, kurie nuvarė vyrus?

Stasys Dženkaitis: Taigi jie čia gyveno.

Alicija Žukauskaitė: Bet kaip jie grįžo po šaudymo?

Stasys Dženkaitis: Ne, nemačiau. Nemačiau. Jie čia gyveno. Tas būrys stovėjo seminarijoj. Žinot, kur seminarija?

Alicija Žukauskaitė: Tai jūs sakėt, kad seminarijoj buvo žydai. Ir buvo šitie?

Stasys Dženkaitis: Nu, jo, juos saugojo.

Alicija Žukauskaitė: O kaip žydai buvo apsirengę?

Stasys Dženkaitis: Kas ką turėjo, tas tuo buvo apsirengęs.

Alicija Žukauskaitė: Kaip kasdieną?

Stasys Dženkaitis: Kaip kasdieną. Buvo vasaros laikas, birželio mėnuo.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs matėte, kas pardavinėjo rūbus.

Stasys Dženkaitis: Mačiau, bet jau gyvų nėra.

Alicija Žukauskaitė: Ar pavardes prisimenate?

Stasys Dženkaitis: Mačiau – Rugienius, pažinojau, toks buvo senas žmogus, paskui kitų nepažystu, ten velnias žino, iš kur jie buvo atsiradę.

Alicija Žukauskaitė: Tas Rugienius buvo iš Vilkaviškio ar iš kaimo?

Stasys Dženkaitis: Tai jis vilkaviškietis buvo, batsiuovys buvęs. O kas juos ten užriktavo (liepė) pardavinėt, tai šito aš nežinau.

Alicija Žukauskaitė: Jūs minėjote, kad kai kurie žydai buvo išsislapstę, ir juos paskui gaudė. Ar jūs matėt kokių nors epizodų ar kokių nors faktų, kaip juos gaudė?

Stasys Dženkaitis: Ne, nemačiau, ba jie kaimuose buvo išsislapstę.

Alicija Žukauskaitė: Tai jūs girdėdavot tik kai šaudė?

Stasys Dženkaitis: Tai juos čia dar laikė uždarytus. Tai čia buvo po to, tai 1942-ais paskutinius.

Alicija Žukauskaitė: Kur laikė uždarytus?

Stasys Dženkaitis: Nu, Vilniaus gatvėj buvo kalėjimas padarytas, ten laikė ir moteris, ir vyrus. Ir moterų ten buvo.

Alicija Žukauskaitė: O jūs matėt juos tame kalėjime?

Stasys Dženkaitis: O kaip aš ten įeisiu į tą kalėjimą?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Alicija Žukauskaitė: O iš kur jūs žinojot, kad ten yra?

Stasys Dženkaitis: Nu, tai visas miestas šnekėjo. Sargai tai buvo lietuviai. Kaip tu įeisi į kalėjimą, neįeisi.

Alicija Žukauskaitė: Ar buvo kokias nors propagandas apskritai, kokias nors propagandas, kokias nors šūkius antižydiški ar kažkas tokio?

Stasys Dženkaitis: Buvo.

Alicija Žukauskaitė: Ką konkrečiai jūs matėt?

Stasys Dženkaitis: Buvo. Nemačiau, girdėjau. Ir dabar dar eina ta *paraša* (išvietė), kad jeigu žydus nebūtų šaudę, tai žydai būtų mus šaudę, lietuvius.

Alicija Žukauskaitė: Tai čia buvo tokia žodinė propaganda?

Stasys Dženkaitis: Jo, žodinė propaganda.

Alicija Žukauskaitė: O kokios nors vaizduojamosios propagandos, plakatai?

Stasys Dženkaitis: Ne, ne, šito nemačiau. O žodžiais dar dabar. Ne taip seniai (girdėjau), o, sako, jie būtų lietuvius naikinę.

Alicija Žukauskaitė: O šitą jūs pats girdėjot neseniai, kad kažkas taip sako?

Stasys Dženkaitis: Girdėjau neseniai, bet palikim tai. Net muziejui vienas prasarė. Pernai ar užpernai buvau. Būktai (neva) duobės buvo iškastos, ir lietuviai būtų į tas duobes sugulę. Nesąmonės, nesveikas žmogus. Smarkiai šita propaganda ėjo. Prie vokiečių ėjo smarkiai.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.